

KADERNOTA 2019

1^e Actualisatie 2018 / uitgangspunten begroting 2019-2022

Inhoudsopgave

1. Inleiding

- 1.1 Aanleiding en context
- 1.2 Relatie met het Collegeprogramma 2018-2022
- 1.3 Relatie werkagenda 2018
- 1.4 Financieel beeld
- 1.5 Leeswijzer

2. Financieel Meerjarenperspectief 2018-2022

3. Actualisatie 2018

- 3.1 Financiële ontwikkelingen 2018
 - 3.1.1 Programma Economische en Ruimtelijke ontwikkelingen*
 - 3.1.2 Programma Sterke Samenleving*
 - 3.1.3 Programma Ondersteuning, Zorg en Participatie*
 - 3.1.5 Programma Fysieke leefomgeving*
 - 3.1.6 Programma Dienstverlening en Belastingen*
 - 3.1.7 Programma Bestuur en Veiligheid*
 - 3.1.8 Algemene Dekkingsmiddelen*
 - 3.1.9 Bijzondere posten*

3.2 Investeringsen

4. Uitgangspunten Begroting 2019-2022

5. Weerstandsvermogen

6. Kaders inhuur externen / melding onrechtmatigheid

1. Inleiding

1.1 Aanleiding en context

Voor de P&C – cyclus is 2018 een bijzonder jaar. Dit omdat in dit jaar sprake is van de start van een nieuwe bestuursperiode. Dat is van invloed op planning en inhoud van de documenten uit de jaarlijkse P&C – cyclus die in een regulier jaar de volgende opbouw kent::

- Voortgangsrapportage CollegeWerkProgramma
 - richting geven aan de nieuwe begroting, inhoudelijke en financiële rapportage over de voortgang van het CWP;
 - ter beraadslaging en kennisname;
- (meerjaren)begroting
 - financieel en inhoudelijk kader;
 - ter vaststelling;
- 2 tussentijdse rapportages: 1^e Actualisatie en ProRap;
 - afwijkingen lopend jaar;
 - ter vaststelling;
- Jaarrekening en jaarverslag
 - verantwoording over het afgelopen jaar;
 - ter vaststelling.

Het jaar 2018: de start van een nieuwe bestuursperiode

Na de verkiezingen van 21 maart 2018 stelde de coalitiepartijen een Westlands Akkoord op dat wij in de zomerperiode uitwerken in een nieuw Collegeprogramma 2018-2022. Dit Collegeprogramma gaat het nieuwe beleid voor de komende jaren bevatten en daarmee richting geven aan de op te stellen begrotingen in de komende jaren. Om die reden is dit jaar geen voortgangsrapportage CWP opgesteld maar een meer “technisch” document met de naam Kadernota 2019.

Deze Kadernota 2019 beschrijft de uitgangspunten financieel beleid voor het opstellen van de ontwerpbegroting 2019-2022. Ook is het Financieel Meerjaren Perspectief (FMP) weergegeven dat een technische doorrekening is van de begroting bestaand beleid. De jaarschijven 2018 t/m 2021, inclusief begrotingswijzingen, van de bestaande programmabegroting 2018 zijn hierbij het vertrekpunt. In hoofdlijnen zijn in dit FMP de volgende zaken verwerkt / geactualiseerd:

- Doorrekening begroting op basis van actuele indicatoren (woningen, inwoners, rentepercentage, inflatiecijfers et cetera)
- De structurele autonome effecten van de ProRap 2017;
- De (autonome) onontkoombare ontwikkelingen;
- De meerjarige consequenties naar aanleiding van het jaarrekeningresultaat 2017;
- De doorwerking van de Irap (investeringsrapportage);
- De effecten van de actualisatie van de bestedingsplannen op de reserves en voorzieningen.

De hoofdlijn van dit FMP is reeds gepresenteerd op de raadsinformatieavond op 16 mei 2018.

Daarnaast vormt belangrijke onderdeel in deze Kadernota de 1^e Actualisatie 2018. Conform de vastgestelde P&C-cyclus wordt in dit document gerapporteerd over afwijkingen op de begroting 2018. .

1.2 Relatie met het Collegeprogramma 2019-2022 (CP 2019-2022)

De Kadernota bevat zoals aangegeven de 1^e Actualisatie van de begroting 2018 en een doorrekening van het Financieel Meerjarenperspectief 2018-2022 op basis van de bestaande programmabegroting 2018-2021. Hiermee geeft deze Kadernota inzicht in de ontwikkeling van de financiële positie van de gemeente in een begroting bestaand beleid.

Deze financiële positie vormt vervolgens het vertrekpunt voor het CP 2019-2022, waarin de effecten van de door het college voorgestane beleidsintensiveringen en het (eventueel benodigde) dekkingsplan worden verwerkt. Samen met dit nieuwe beleid ontstaat een beeld van de totale ontwikkeling van de financiële positie van de gemeente in meerjarig perspectief.

Dit CWP 2019-2022 krijgt u als separaat boekwerk in september aangeboden.

1.3 Relatie met de werkagenda 2018

Vooruitlopend op het op te stellen CP 2019-2022 gaat ons college al voortvarend met een aantal onderwerpen aan de slag. Deze onderwerpen staan vermeld op de Werkagenda 2018 die wij u als apart document aanbieden.

1.3 Financieel beeld

Het financiële beeld zoals opgenomen in deze Kadernota is in hoofdlijn als volgt:

(bedragen x € 1.000)	2018	2019	2020	2021	2022
SalDI begroting 2018-2022	V 1.100	V 2.480	V 2.560	V 1.090	V 1.090
Mutaties FMP 2018-2022	V 2.826	V 1.048	V 1.356	V 1.694	V 2.143
A: Totaal saldo na FMP	V 3.926	V 3.528	V 3.916	V 2.784	V 3.233
B: 1 ^e Actualisatie 2018	N 2.373	N 1.024	N 878	N 859	N 857
Totaal ontwikkeling begroting bestaand beleid	V 1.553	V 2.504	V 3.052	V 1.925	V 2.376
Amendement: sturen op saldo € 1,0 mln.	N 1.000	N 1.000	N 1.000	N 1.000	N 1.000
Besteedbaar saldo	V 553	V 1.504	V 2.052	V 925	V 1.376

Regel A: zie voor aansluiting/toelichting regel A op pagina 6.

Regel B: zie voor aansluiting/toelichting regel B op pagina 22.

Bij dit overzicht zijn de volgende aandachtspunten van belang:

- In de jaren 2021 / 2022 bestaat nog geen zekerheid over het ontvangen van het extra dividend Westland Infra ad € 2.1 miljoen. Dit bedrag is in de cijfers opgenomen maar vormt voorsnog een onzekerheid;
- De geraamde / verwachte korting op de algemene uitkering gemeentefonds wordt meer gefaseerd doorgevoerd dan verwacht. Dit betekent dat een deel van de korting (ongeveer € 1,0 miljoen) pas na de huidige meerjarenraming verwerkt wordt. Dit betekent dat dit bedrag tot dat moment in feite gedurende 5 jaar incidenteel beschikbaar is.
- In deze cijfers zijn de effecten van de meicirculaire 2018 nog niet verwerkt. Volgens eerste berichtgeving leidt de meicirculaire tot een neerwaartse bijstelling van het accres.

1.4 Leeswijzer

Aansluitend aan dit beknopte inleidende hoofdstuk bevat hoofdstuk 2 het Financieel Meerjarenperspectief (FMP) 2018-2022, waarin op basis van de bestaande begroting 2018-2021 een doorrekening is gemaakt naar een bijgesteld FMP.

Hoofdstuk 3 bevat de 1^e Actualisatie 2018, waarin een bijstelling plaatsvindt van het begrotingsjaar 2018. De aanpassingen in 2018 worden inclusief de effecten van de bijstelling van het FMP (jaarschijf 2018) aan de raad voorgelegd in de vorm van een vast te stellen begrotingswijziging.

Hoofdstuk 4 bevat de financiële uitgangspunten voor de begroting 2019-2022.

In hoofdstuk 5 komen wij, zoals ook in de Voortgangsrapportage CWP gebruikelijk is, terug op het weerstandsvermogen en de weerstandsratio.

In het afsluitende hoofdstuk 6 wordt kort ingegaan op het voldoen aan de door de raad gestelde kaders m.b.t. de inhuur van externen.

2. Financieel Meerjarenperspectief 2018-2022

Dit Financieel Meerjarenperspectief (FMP) 2018-2022 biedt inzicht in het financiële vertrekpunt van de nieuwe begroting. In het FMP presenteren wij de budgettaire afwijkingen van een aantal beleidsarme onderdelen ten opzichte van de in november 2017 door de raad vastgestelde meerjarenbegroting 2018-2021.

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	2018	2019	2020	2021	2022
Saldi begroting 2018-2021	V 1.100	V 2.480	V 2.560	V 1.090	V 1.090
Actualisering Meerjarenbegroting	N 540	N 678	N 617	N 610	N 479
Investeringen	V 1.350	0	0	0	0
Reserves	0	0	0	0	N 221
Investeringen en reserves	V 1.350	0	0	0	N 221
Lonen en prijzen	0	0	0	0	0
Dividend Westland Infra				N 2.100	N 2.100
Dividend	V 401	N 16	N 110	N 2.230	N 2.250
Algemene uitkering	V 2.615	V 5.671	V 8.017	V 9.603	V 12.072
Reservering Interbestuurlijk programma	N 1.000	N 3.800	N 5.700	N 6.900	N 8.800
Algemene uitkering	V 1.615	V 1.871	V 2.317	V 2.703	V 3.272
Rente (financiering)	0	N 129	N 234	N 269	N 279
Saldo na geactualiseerd FMP	V 3.926	V 3.528	V 3.916	V 684	V 1.133
Dividend Westland Infra				V 2.100	V 2.100
A Saldo na geactualiseerd FMP	V 3.926	V 3.528	V 3.916	V 2.784	V 3.233
Amendement: sturen op saldo € 1,0 mln.	N 1.000	N 1.000	N 1.000	N 1.000	N 1.000
Saldo besteedbaar FMP	V 2.926	V 2.528	V 2.916	V 1.784	V 2.233

Toelichting saldo: bouwsteen 1 voor de begroting 2019-2022

De laatste regel van de tabel geeft het saldo van het FMP 2018-2022 aan en daarmee de eerste bouwsteen voor het verwachte saldo van de (meerjaren)begroting 2019-2022. Andere bouwstenen zijn de structurele effecten van de 1^e Actualisatie 2018 zoals later in dit document opgenomen en de mutaties zoals die voortkomen uit het CP 2018-2022 en de Werkagenda 2018.

Aandachtspunt bij dit saldo is dat de verwachte en geraamde korting op de Algemene Uitkering gemeentefonds meer gefaseerd wordt doorgevoerd. Dit betekent dat van deze korting een bedrag van ongeveer € 1 miljoen pas na 2022 wordt doorgevoerd. In de jaren t/m 2022 is dat bedrag daarmee incidenteel inzetbaar.

Toelichting op de onderdelen uit de tabel

Onderstaand is een korte toelichting op alle onderdelen uit de tabel opgenomen:

Saldi meerjarenbegroting 2018-2021

Dit zijn de saldi van de vastgestelde begroting 2018-2021 waarbij conform amendement wordt gestuurd op een structureel begrotingsoverschot van € 1 mln. In de jaren 2019 en 2020 zijn de begrotingsoverschotten zelfs ruim boven de gestelde norm.

Actualisering meerjarenbegroting 2018-2022

De actualisering van de huidige meerjarenbegroting betreft de structurele doorwerking van de ProRap 2017 en de jaarrekening 2017, alsmede de doorwerking van reeds genomen besluiten (bijvoorbeeld de investeringen voor de tijdelijke brandweerkazerne en De Leuningjes, pachtderiving strandhuisjes en huurderiving bibliotheek als gevolg van verkoop van het gemeentehuis Wateringen).

Investerings en reserves

- Investerings

Parallel aan het opstellen van de jaarrekening 2017 vindt jaarlijks ook de bijstelling van het meerjarige investeringsprogramma (MIP) plaats. Voor zover het gaat om "technische" wijzigingen zoals verschuiving in tijd, vindt verwerking van de financiële effecten daarvan plaats in het FMP.

Aandachtspunt bij de investeringen is dat in het verleden is gebleken dat een deel van de geraamde investeringen niet conform planning kan worden uitgevoerd. Veelal liggen hieraan externe factoren ten grondslag zoals (juridische) procedures, medewerking van andere partijen et cetera. Om te voorkomen dat de financiële effecten hiervan pas in de jaarrekening zichtbaar worden, is in de begroting de zogenaamde stelpost "sturen op kapitaallasten" opgenomen. Deze stelpost staat als "baat" in de begroting en loopt daarmee vooruit op een verwacht voordeel op de kapitaallasten. Deze stelpost geeft op basis van de lopende investeringen bij de jaarrekening 2017 het volgende verloop:

Effect (bedragen x € 1.000)	<u>2018</u>	<u>2019</u>	<u>2020</u>	<u>2021</u>	<u>2022</u>
Resterende stelpost	0,52 N	1,69 N	1,60 N	0,38 N	0,38 N
Bijstelling kapitaallasten	0,52 V	1,09 V	0,50 V	0,33 V	0,01 V
Resterende stelpost	0,00 V	0,60 N	1,10 N	0,05 N	0,37 N
Resultaat	1,35 V				

De stelpost is in 2018 volledig ingevuld. Naast deze invulling is de bijstelling van de kapitaallasten in 2018 zodanig dat er een batig resultaat ontstaat van € 1,35 mln. Dit resultaat is deels ontstaan door een verlaging van de omslagrente naar 1,9% (begroot was 2,1%), als gevolg van de aanhoudend lage rentestand. De omslagrente is daarbij het gemiddelde rentepercentage dat de gemeente Westland betaalt over de aangetrokken geldleningen en dat wordt gebruikt om het rentedeel in de kapitaallasten van investeringen te berekenen. Ook het toe te rekenen rentepercentage van grondexploitaties is gedaald van 1,46% naar 1,26%.

Reserves

In de begroting 2018-2021 is in 2021 de laatste onttrekking geraamd aan de reserve Egalisatie Vastgoed van € 220.940. De reserve Egalisatie Vastgoed is gevuld met incidentele verkoopopbrengsten van Vastgoed.

Vervolgens zijn hieruit meerjarig onttrekkingen door de raad vastgesteld om zo een aantal jaar algemene dekkingsmiddelen voor de begroting te realiseren. In 2022 is de reserve dan volledig uitgeput.

Lonen en prijzen

De geldende collectieve arbeidsovereenkomst (cao) voor gemeentelijke ambtenaren heeft een looptijd tot ultimo 2018. Voor 2019 zijn er derhalve nog geen afspraken. Naast cao-ontwikkelingen worden de loonkosten ook beïnvloed door de sociale lasten (bijvoorbeeld pensioenpremie).

Voor 2019 wordt door het CPB uitgegaan van 3% loonkostenontwikkeling

De verwachte inflatie voor 2019 (consumentenprijsindexcijfer) is door het CPB geraamd op 2,4%. Zowel voor lonen als prijzen gaan we jaarlijks uit van de veronderstelling dat daarvoor binnen het gemeentefonds compensatie wordt opgenomen, het zogenaamde nominale accres. In die lijn vindt er op dit moment voor deze componenten nog geen mutatie in het FMP plaats.

Dividend

De Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) heeft haar jaarcijfers over 2017 bekend gemaakt. Op basis hiervan kan het uit te keren dividend in positieve zin worden bijgesteld. Anderzijds gaat bij het waterbedrijf Evides een structurele versterking van de solvabiliteitspositie ten laste van het uit te keren dividend.

Belangrijk aandachtspunt bij het dividend is het dividend van Westland Infra. Bovenop het reguliere dividend dat de gemeente Westland ontvangt (ruim € 9 miljoen), wordt sinds enige jaren ook een extra dividend van € 2,1 miljoen ontvangen. M.i.v. 2021 zijn over dit extra dividend nog geen afspraken gemaakt zodat dit tot een onzekerheid in de cijfers leidt.

Algemene dekkingsmiddelen

Algemene uitkering

In het voorjaar 2018 is de maartcirculaire verschenen. Deze maartcirculaire bevat uitsluitend de cijfermatige uitwerking van het Regeerakkoord en de programmastart van het interbestuurlijk programma (IBP) en geeft een geactualiseerd (algemeen) meerjarig financieel beeld voor gemeenten.

Eerder is door ons in de cijfers rekening gehouden met de mogelijke effecten van twee kortingen waarmee het gemeentefonds geconfronteerd zou kunnen worden. Het ging hierbij om een algemene korting zoals door veel landelijke partijen in de verkiezingsprogramma's opgenomen en de zogenaamde opschalingskorting (waardoor gemeenten gestimuleerd zouden moeten worden om de schaalvergroting te zoeken). Zoals reeds aan de raad bij het verschijnen van het Regeerakkoord is gemeld, is het in de begroting 2018-2021 opgenomen risico tot een korting van € 700 miljoen op het gemeentefonds van de baan. Daarentegen wordt de eerder ingezette opschalingskorting wel doorgezet. Daarmee wordt de korting waarmee in eerdere cijfers rekening is gehouden, geëffectueerd. Doordat de fasering van de opschalingskorting echter meer geleidelijk verloopt en pas in 2025 het maximale bedrag wordt bereikt, ontstaat er gedurende het komend meerjarenperspectief een voordeel op de Algemene uitkering.

Ook de bijgestelde ontwikkeling van maatstaven (groei bevolking en aantal woningen) heeft een positief effect. Daarbovenop groeit de omvang van het gemeentefonds meer dan in vorige jaren, dit komt doordat nu alle verwachte rijksuitgaven meetellen als basis voor de groei (=accres) van het gemeentefonds. Voorheen telden bepaalde rijksuitgaven niet mee voor de berekening van het accres. Bij deze hogere groei van het gemeentefonds zijn wel belangrijke kanttekeningen te maken omdat deze gekoppeld zijn aan het zogenaamde Interbestuurlijk Programma en flankerend daaraan gemaakte afspraken.

Aandachtspunten hierbij is dat de effecten van de recent ontvangen meicirculaire 2018 nog niet in de bovenstaande cijfers verwerkt zijn. Volgens eerste berichtgeving vindt in deze circulaire een neerwaartse bijstelling van het accres plaats.

Interbestuurlijk Programma

Op 14 februari 2018 hebben het kabinet en de voorzitters van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, het Interprovinciaal Overleg en de Unie van Waterschappen de bestuurlijke afspraken (interbestuurlijk programma (IBP)) voor de komende kabinetsperiode ondertekend.

Het Kabinet gaat voor een aantal van de opgaven en intensiveringen in het Regeerakkoord van een gezamenlijke uitvoering uit, waarbij ook gemeenten, provincies en waterschappen middelen beschikbaar moeten stellen.

Het gaat dan om grote maatschappelijke opgaven, waaronder het klimaat, woningbouw, sociaal domein en regionalisering. Het Rijk verwijst voor de gemeenten voor de noodzakelijke inzet naar het accres uit het gemeentefonds en daarnaast nog andere, eigen middelen.

Daarnaast gaat vanaf 2019 het overgrote deel van de geldstroom voor de 3 decentralisaties van een specifieke uitkering binnen de algemene uitkering naar de reguliere verdeling van het gemeentefonds. De specifieke geldstroom kent nu nog een eigen inflatievergoeding, maar vanaf 2019 zal dit dus ten laste van het jaarlijkse accres gaan. Ter indicatie, bij een inflatie van 2,5% is dit een bedrag dat voor de gemeente Westland in een meerjaren-periode gecumuleerd al snel oploopt naar € 3 miljoen! Bovendien is in het Regeerakkoord opgenomen dat de huidige eigen bijdragesystematiek Wmo per 1 januari 2019 wordt vervangen door een abonnementstarief. De financiering van de invoering van het abonnementstarief komt voor 50% voor rekening van het Rijk. De andere 50% moeten de gemeenten zelf bekostigen en komt derhalve eveneens ten laste van het accres.

Gezien de hiervoor geschetste risico's én de gevraagde inzet van gemeenten op het Interbestuurlijk Programma, is het raadzaam om de accresontwikkeling in de maartcirculaire behoedzaam te benaderen. Het voorstel is om dit accres als "reservering" mee te nemen in het FMP en te betrekken bij de keuzes rond nieuw beleid c.a.

Rente (financiering)

Op basis van de geactualiseerde bestedingsplannen van de reserves en voorzieningen worden, inclusief de in de 1^e actualisatie 2018 opgenomen mutaties in de reserves en voorzieningen, rentekosten geraamd voor aanvullende financieringsmiddelen.

3. Actualisatie 2018

De Actualisatie is een onderdeel van de sturing in het lopende jaar. In deze actualisatie vinden bijstellingen op het lopende begrotingsjaar plaats waarbij tevens de eventuele meerjarige consequenties in beeld zijn gebracht. De Actualisatie is conform de vastgestelde afspraken een rapportage op afwijkingen op lopende budgetten.

3.1 Financiële ontwikkelingen 2018

Overzicht van de financiële ontwikkelingen per programma.

Economische en Ruimtelijke Ontwikkeling

	Omschrijving (bedragen x € 1.000)	2018	2019	2020	2021	2022
1.	Bouwgrondexploitatie	N 762	V 35	N 778	N 445	V 611
	<i>Dekking vanuit reserve</i>	V 762	N 35	V 778	V 445	N 611
2.	Technische correctie; zwembaden	N 1.411	N 250	N 285	N 285	N 285
	<i>Verrekening via reserve zwembaden</i>	V 1.411	V 250	V 285	V 285	V 285
3.	Vastgoed	N 3.581				
	Vastgoed	V 3.581				
4.	Exploitatie panden	N 65	N 12	V 16	V 16	V 16
5.	Westlandagenda II; geothermie	V 51	N 17	N 17	N 17	
	<i>Dekking vanuit Algemene Reserve</i>	N 51	V 17	V 17	V 17	
6.	Planschade	N 191				
	Planschadevergoeding	V 191				
7.	Energietransitie	N 125				
8.	Centrumplan Wateringen	N 90				
9.	Deltaplan ruimtelijke adaptatie	N 50				
10.	Applicatiebeheer basisregistraties	N 87	N 164	N 161	N 156	N 156
11.	Posten < € 50.000	V 36	V 55	V 60	V 60	V 60
	Economische en Ruimtelijke Ontwikkeling	N 381	N 121	N 85	N 80	N 80

1 Bouwgrondexploitatie

De mutaties in de bouwgrondexploitatie zijn voor de begroting inclusief reservemutaties per saldo budgettair neutraal. Dit omdat een eventueel nadeel of voordeel leidt tot een mutatie op de boekwaarde (die is opgenomen op de balans). Het resultaat op de grondexploitatie ontstaat uiteindelijk als een complex is afgewikkeld en er “winst” of “verlies” moet worden genomen.

De voornaamste mutaties zijn:

- wijziging in de grondverkopen Teylingen 's-Gravenzande (vanuit 2017) en Veilinglocatie brandweer Naaldwijk (naar 2019);
- wijziging in stortingen planresultaten grondexploitaties doordat in 2017 extra winstnemingen zijn geboekt.

Via de Meerjarenprognose Grondexploitatie (MPG) informeren wij u gedetailleerd over de voortgang en resultaten van de grondexploitaties.

2 Technische correctie; zwembaden

In de ProRap 2017 gaven wij reeds aan dat bij de 1e actualisatie 2018 de bestemmingsreserve zwembaden geactualiseerd zou worden.

Dit omdat volgens de voorschriften de bestaande onderhoudsvoorziening zwembaden in een bestemmingsreserve zwembaden moet worden omgezet. Omdat de inzet vanuit en voorziening of reserve een verschillende werkwijze kent, leidt dit tot een aantal neutrale mutaties in de begroting.

3 Vastgoed

Voor het verkleinen van de gemeentelijke vastgoedportefeuille wordt ingezet op het afstoten van overtollig vastgoed. Op basis van verwachte ontwikkelingen in het 1e kwartaal 2018 wordt onder meer rekening gehouden met de verkoop van de voormalige azc locatie in De Lier en de aan- en verkoop van de nabij gelegen locatie (totaal € 3,5 mln.). Hierover is de raad in de raadsvergadering van 7 november 2017 geïnformeerd. Verder is rekening gehouden met de verkoop van de Kreeklaan en overige verkoopkosten. De verkoopmutatie is nu per saldo neutraal opgenomen. Bij de ProRap wordt nader ingegaan op het eventuele resultaat 2018 als ook de overige verkopen met opbrengsten én kosten in 2018 definitief in beeld zijn.

4 Exploitatie panden

Door verkoop van panden kunnen de bijbehorende geraamde exploitatielasten en -baten worden afgevoerd. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om kosten voor energie, onderhoud en verzekering. Per saldo levert dit een structureel voordeel op van € 16.000. In 2018 en 2019 zijn nog tijdelijke beheerskosten geraamd voor de voormalige gemeentekantoren waardoor in deze jaren per saldo een nadeel ontstaat van respectievelijk € 65.000 en € 12.000.

5 Westlandagenda II; geothermie

Met de deelname aan de Geothermie Alliantie Zuid-Holland levert de gemeente een bijdrage aan de verduurzaming van de glastuinbouw en gebouwde omgeving. Dit doordat de gemeente via deze bijdrage actief deelneemt aan de verantwoording over dit onderwerp, instaat voor veiligheid en bijdraagt aan de verdere professionalisering. De kosten van deelname bedrage €17.000 per jaar. De kosten kunnen worden gedekt vanuit de Westland Agenda II.

6 Planschadevergoeding

In verband met toegekende planschade door de Tweede Ontsluitingsweg Hoek van Holland, gedeelte Pettendijk en N223 Westerlee-Maasdijk is een bedrag van € 191.000 uitgekeerd. De gemaakte kosten kunnen worden gedeclareerd bij de provincie.

7 Energietransitie

Gezien de komst van een nationaal Klimaat- en energie akkoord, krijgt de energietransitie een steeds dwingender karakter. Na het sluiten van de het akkoord is duidelijk hoe groot verantwoordelijkheden en bevoegdheden van gemeente worden. Mede gezien het feit dat Westland grootverbruiker is van energie maakt de urgentie om visie te ontwikkelen en te handelen groot. Dit budget is bedoeld om als gemeente een duidelijk lokaal uitvoeringsplan te ontwikkelen samen met de Westlandse stakeholders, inclusief bepaling van rollen en inzicht in de afhankelijkheden van stakeholders waaronder het Rijk.

8 Centrumplan Wateringen

Ter uitwerking van een toezegging aan de raad is een budget geraamd van € 90.000 voor het uitvoeren van een verkeersonderzoek in het centrum van Wateringen. Dit onderzoek richt zich op de effecten van uitbreiding of verplaatsing van het kernwinkelgebied en een dialoog / participatietraject. Dit onderzoek is noodzakelijk om de definitieve besluitvorming door de raad voor te kunnen bereiden.

9 Deltaplan ruimtelijke adaptatie

Het Rijk, Provincies, Gemeenten en Waterschappen hebben in 2017 besloten een gezamenlijke ambitie neer te leggen dat Nederland in 2050 zo goed mogelijk 'klimaatbestendig' en 'water-robust' is ingericht.

De gemeente Westland is verplicht om uitvoering te gaan geven aan deze wettelijke taak. Voor 2018 is € 50.000 geraamd voor onderzoek ter voorbereiding op deze wettelijke taak op basis waarvan kan worden bepaald welke structurele inspanningen nodig gaan zijn.

10 Applicatiebeheer basisregistraties

Er zijn 11 basisregistraties. Een basisregistratie is een door de overheid officieel aangewezen registratie met gegevens die door alle overheidsinstellingen verplicht worden gebruikt bij de uitvoering van publiekrechtelijke taken. Het beheren van het stelsel van basisregistraties is niet alleen een wettelijke verplichting, maar is ook van belang voor de gehele organisatie.

Om zowel de rol als bronhouder als de rol als afnemer goed te borgen dienen er voor diverse basisregistraties beheerbudgetten te komen. Het stelsel van basisregistraties waar het in dit geval om gaat, betreft:

- WOZ: Waardering Onroerende Zaken
- BAG: Basisregistraties Adressen en Gebouwen
- BGT: Basisregistratie Grootchalige Topografie
- BRO: Basisregistratie Ondergrond
- BRK: Basisregistratie Kadaster
- BRT: Basisregistratie Topografie

Recapitulatie Economische en Ruimtelijke ontwikkeling

Voor 2018 is sprake van een nadeel van € 0,37 miljoen, hoofdzakelijk verklaard door een aantal kleinere mutaties (Centrumplan Wateringen, Deltaplan Ruimtelijke adaptatie, energietransitie). Het meerjarige effect levert een nadeel op (€ 0,09 miljoen), met name door de verplichte beheerskosten verbonden aan de basisregistraties.

Sterke Samenleving

	Omschrijving (bedragen x € 1.000)	2018	2019	2020	2021	2022
1.	Jaarlijkse indexering subsidies <i>Dekking vanuit stelpost inflatie</i>	N 56 V 56	N 56 V 56	N 56 V 56	N 56 V 56	N 56 V 56
2.	Onderwijshuisvesting	N 169	N 66	N 66	N 66	N 66
3.	Onderwijs gerelateerde onderwerpen <i>Dekking vanuit reserve Sociaal Domein</i>	N 71 V 43	N 58 V 44			
3.	GGD	N 99	N 99	N 99	N 99	N 99
4.	Posten < € 50.000					
	Sterke Samenleving	N 296	N 179	N 165	N 165	N 165

1 Jaarlijkse indexering subsidies

Jaarlijks worden de gesubsidieerde instellingen gecompenseerd voor de loon- en prijsstijgingen (de inflatie). De compensatie wordt gebaseerd op de afgesloten Cao van de desbetreffende sector en op basis van de consumentenprijsindex. Vanuit de stelpost inflatie wordt in de dekking van deze stijgingen voorzien. In 2018 bedraagt dit in totaal € 84.000. Een deel van deze stijging verloopt via het begrotingsprogramma Ondersteuning, Zorg en Participatie.

Toelichting stelpost inflatie: conform de vastgestelde systematiek worden de budgetten jaarlijks in de begroting niet automatisch verhoogd met een vergoeding voor inflatie. In de plaats daarvan wordt daarvoor centraal in de begroting een stelpost geraamd.

Indien blijkt dat budgetten door inflatie inderdaad ontoereikend worden voor de uit te voeren activiteiten, kan dat bewuste budget ten laste van de centrale stelpost worden verhoogd. Bedoeling van deze systematiek is de "automatische" groei van budgetten te voorkomen.

2 Onderwijshuisvesting

Om het Huisvestingsprogramma 2018 uit te kunnen voeren, zijn er aanvullende budgetten nodig voor de volgende exogeen en onontkoombare ontwikkelingen:

- a. Huur Westerhonk Herman Broerencollege (beperkte bijstelling met € 6.000,-);
- b. Gymnastiekvergoeding; door groei van het aantal leerlingen stijgen deze kosten structureel
- c. Bij de sloop ten behoeve van de nieuwbouw De Blinkerd is asbest aangetroffen. Dit dient te worden verwijderd.
- d. Een incidentele aanvulling op het Meerjaren Onderhoud Programma (MOP-budget).

3 Onderwijs gerelateerde zaken

Op basis van een aantal uitgevoerde pilots is het gewenst om een aantal activiteiten in het onderwijs ook voor het schooljaar 2018-2019 beschikbaar te stellen. Dekking van de kosten kan grotendeels binnen de reserve Sociaal Domein worden gevonden. Het gaat daarbij om de volgende onderwerpen:

a. Onderwijs en kinderopvang

In 2017 is besloten dat de opvanglocatie van stichting Perspektief langer (vijf jaar) in 's-Gravenzande blijft. De ervaring in andere gemeenten leert dat kortdurende opvang in het reguliere onderwijs en de kinderopvang voor deze kinderen niet werkt. Een constante tussentijdse in- en uitstroom van leerlingen zorgt ook voor de nodige onrust bij de reguliere leerlingen. Met ingang van het schooljaar 2017/2018 is een pilot gestart om ervoor te zorgen dat deze kinderen die vaak al het nodige hebben meegemaakt voorschoolse educatie en onderwijs in een aparte groep kunnen volgen. De pilot loopt aan het eind van dit schooljaar (augustus 2018) af. Op basis van een recente tussenevaluatie is geconcludeerd dat de aanpak werkt en na 1/8/2018 gecontinueerd zou moeten worden. Het alternatief is dat de kinderen gedurende de opvangperiode op de opvanglocatie provisorisch bezig gehouden moeten worden. Met behulp van dit budget is het voorstel om deze aanpak in dit schooljaar 2018/2019 te continueren.

b. Entreeonderwijs

De entreeopleiding is er voor jongeren zonder een diploma van een vooropleiding. De ervaring leert inmiddels dat Westlandse leerlingen die een entreeopleiding in Westland volgen minder snel uitvallen in het vervolgonderwijs dan Westlandse leerlingen die een entreeopleiding volgen bij scholen buiten het Westland. Met de geraamde middelen is het voornemen om de Mondriaan onderwijsgroep te compenseren voor de lagere rijksvergoeding die zij ontvangen omdat de groeps grootte in Westland lager is dan de 15 leerlingen die nodig zijn om kostendekkend te kunnen zijn. Inmiddels zijn er 2 groepen geformeerd en volgen in totaal 24 leerlingen het entree onderwijs in Westland. De verwachting is dat dit aantal verder toeneemt zodat op termijn een kostendekkende situatie gaat ontstaan.

POVO digitaal

POVO digitaal is een computerapplicatie waarmee de overstap van het basisonderwijs naar het voortgezet onderwijs digitaal en op een uniforme wijze geregeld wordt. Deze werkwijze zorgt ervoor dat leerlingen sneller de noodzakelijke hulp krijgen die ze nodig hebben. De schoolbesturen zijn in 2014 op verzoek van de gemeente een project gestart waarin gedurende de periode 2014-2017 is geëxperimenteerd met de applicatie en de samenwerking tussen Primair Onderwijs (PO) en Voortgezet Onderwijs (VO). De jaarlijkse kosten bedragen circa € 15.000,-. In de afgelopen periode hebben de schoolbesturen 2/3 van de kosten voor hun rekening genomen en de gemeente 1/3. De schoolbesturen zijn net als in de projectperiode bereid om bij voortzetting 2/3 van de kosten voor hun rekening te nemen. Inmiddels is duidelijk dat de aanpak werkt en wordt nu voorgesteld deze constructie voort te zetten als onderdeel van de preventieve aanpak in het nieuwe schooljaar.

c. Aanpak zorgwekkend verzuim

Het Samenwerkingsverband VO Westland, Leerplicht, het Sociaal Kernteam (SKT) en het schoolmaatschappelijk werk (Schoolformaat) hebben de handen ineen geslagen om tot een integrale en slagvaardige aanpak te komen ten aanzien van leerlingen die om welke reden dan ook thuis komen te zitten zonder passend aanbod van onderwijs en/of zorg.

Met het plan sluiten wij aan bij de ambitie zoals deze wordt benoemd in het Sociaal Beleidskader van de Gemeente Westland om leerlingen meer rendement uit de schoolloopbaan te laten halen, waarbij zij minimaal een startkwalificatie behalen. De aanpak is op dit moment een project met subsidie van de gemeente. Na een tussentijdse evaluatie die positief was, wordt nu voorgesteld deze aanpak structureel voor te zetten in het nieuwe schooljaar.

4 GGD

In de Algemene Bestuursvergadering van Gemeenschappelijke Regeling GGD is besloten tot het verwerken van een kostenstijging van de GGD-taken en tot het opnemen van kosten voor nieuw beleid (bijvoorbeeld aanpak antibiotica resistentie, regeling onverzekerden, crisisorganisatie). De bijdrage stijgt hierdoor met € 99.000. De gemeente Westland is als deelnemer gebonden om deze vastgestelde hogere bijdrage ook te voldoen.

Recapitulatie Sterke Samenleving

Voor 2018 is sprake van een nadeel van € 0,3 miljoen, verklaard door de hogere bijdrage aan de GGD en onderwijshuisvesting. Beide onderwerpen kennen ook een meerjarige effect van gezamenlijk € 0,2 miljoen.

Daarnaast is er ook een kleiner financieel effect als gevolg van het opvolgen van een aantal pilots in het onderwijs.

Ondersteuning, Zorg en Participatie

	Omschrijving (bedragen x € 1.000)	2018	2019	2020	2021	2022
1.	Jaarlijkse indexering subsidies <i>Dekking vanuit stelpost inflatie</i>	N 28 V 28	N 28 V 28	N 28 V 28	N 28 V 28	N 28 V 28
2.	Uitvoering Dienstverleningsconcept <i>Dekking vanuit reserve Sociaal Domein</i>	N 640 V 640				
3.	Regionaal Inkoopbureau H10 <i>Dekking vanuit reserve Sociaal Domein</i>	N 112 V 112	N 112 V 112	N 112 V 112	N 112 V 112	N 112 V 112
4.	Jeugdhulp en re-integratie <i>Dekking vanuit reserve Sociaal Domein</i>	N 590 V 590	N 722 V 722	N 774 V 774	N 745 V 745	N 635 V 635
5.	Invoering resultaatsturing Wmo <i>Dekking vanuit reserve Sociaal Domein</i>	N 351 V 351				
6.	Onderzoek H10	N 50				
7.	Veilig Thuis	N 82	N 104	N 95	N 97	N 97
	Posten < € 50.000	V 2	V 2	V 2	V 2	V 2
	Ondersteuning, Zorg en Participatie	N 130	N 102	N 93	N 95	N 95

1 Jaarlijkse indexering subsidies

Zie onder post 1 van het programma Sterke Samenleving

2 Uitvoering Dienstverleningsconcept

In de raadsinformatiebrief van 17 januari 2018 hebben wij uw raad geïnformeerd over de evaluatie van het dienstverleningsconcept (DVC) in het Sociaal Domein.

De uitkomsten daarvan waren in hoofdlijn dat het dienstverleningsconcept in zijn huidige vorm als positief wordt beoordeeld met een gemiddelde van 7,4 voor de dienstverlening. Er zijn geen klanten tussen 'wal en schip' gevallen en verreweg de meeste klanten zijn tevreden. Een overzicht:

- Men vindt in overgrote meerderheid (92%) dat de ondersteuning die men krijgt past bij de hulpvraag;
- En 84% oordeelt ook dat men in het traject als mens centraal stond;
- 85% vindt dat de gemeente de juiste organisaties en hulpverleners heeft ingeschakeld, bij het SKT zelfs 95%.
- Bijzonder zijn ook de scores voor het SKT als nieuw gevormde organisatie (7,3).

In deze evaluatie gaven wij ook aan dat in de afgelopen jaren gebruik moest worden gemaakt tijdelijk ingehuurd personeel om de kwaliteit van de dienstverlening naar onze burgers te garanderen.

Naar aanleiding van de evaluatie is aangegeven dat het gewenst is om deze tijdelijke inhuur om te zetten naar eigen personeel voor de duur van een (1) jaar. Hiermee kunnen we nog meer kwaliteit bieden en zijn kosten lager. Voor de uitgaven in het Sociale Domein geldt de afspraak dat deze budgettair neutraal worden verwerkt (dekking binnen de beschikbare budgetten e/of de reserve sociaal domein).

Welke structurele inzet noodzakelijk is, is onderdeel van het proces begroting 2019-2022 / collegeprogramma.

3 Regionaal Inkoopbureau H10

Met raadsbesluit van 27 juni 2017 is de deelnemersbijdrage aan het regionaal inkoopbureau verhoogd naar € 213.709 waarbij is aangegeven dat dekking kon plaatsvinden binnen het jeugdhulpbudget. Deze budgettair neutrale verwerking is nog niet eerder op een juiste wijze in de begroting 2018 doorgevoerd. Daarnaast is in de raadsvergadering van 12 juni 2018 besloten tot een aanvullende verhoging die eveneens via deze 1^e Actualisatie wordt verwerkt.

4 Jeugdhulp en re-integratie

De stijging van de integratie-uitkering Sociaal Domein op grond van de mei- en september-circulaire van 2017 kon niet meer verwerkt worden in de begroting 2018. Dit resultaat is tijdelijk gestort in de reserve Sociaal domein maar wordt nu meerjarig verwerkt in de begroting en toegevoegd aan het budget van Jeugdhulp en re-integratie.

5 Invoering resultaatsturing Wmo

Momenteel vindt bekostiging van hulp aan Westlandse inwoners plaats op basis van het type hulp en op basis van het aantal uren of dagdelen waaruit de hulp bestaat (PxQ). De gemeente Westland heeft de ambitie om te sturen op het resultaat en rendement van de hulp. De wijze van bekostigen moet hier logisch op aansluiten. Zowel jeugdzorg als voor Wmo wordt op dit moment regionaal (respectievelijk H10 en H4) gewerkt aan een nieuwe manier van inkopen waarbij niet het type hulp centraal staat, maar het te bereiken resultaat. Voor Wmo start dit per 2019 en voorbereidend op de implementatie moeten (implementatie)kosten worden gemaakt, voor jeugdzorg per 2020. Voorgesteld wordt om met dit budget de implementatie voor te bereiden op zowel regionaal als lokaal niveau voor de Wmo.

6 Onderzoek H10

In de raadsvergadering van 12 juni 2018 is besloten tot een onderzoek naar alternatieven voor de inkoop van jeugdhulpverlening in plaats van de inkoop van zorg door inkooporganisatie H10. Vanaf 2020 gaat een nieuwe termijn voor inkoop van zorg in.

7 Veilig Thuis

In het Algemeen bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling GGD-Veilig Thuis is besloten tot het ontwikkelen van een MultiDisciplinaire Aanpak voor zeer ernstige en complexe gevallen van huiselijk geweld en kindermishandeling. Voorts zijn er kosten voor hogere huurlasten en frictiekosten in verband met verhuizing. De gemeente Westland is als deelnemer aan deze gemeenschappelijke regeling verplicht om deze hogere bijdrage te betalen.

Tijdens de raadsbehandeling van de begroting GGD-2018 is de raad over een aantal van deze ontwikkelingen al nader geïnformeerd.

Recapitulatie Ondersteuning, Zorg en Participatie

Voor 2018 is sprake van een nadeel van € 0,01 miljoen, hoofdzakelijk verklaard door de hogere bijdrage voor Veilig Thuis. Dit onderwerp verklaart ook het meerjarige effect van ongeveer € 0,1 miljoen..

Fysieke Leefomgeving

	Omschrijving (bedragen x € 1.000)	2018	2019	2020	2021	2022
1.	Legesopbrengst Kabels en Leidingen	V 60	V 60	V 60	V 60	V 60
2.	Inflatie GWW-sector	N 308	N 308	N 308	N 308	N 308
	<i>Dekking vanuit stelpost inflatie</i>	V 308	V 308	V 308	V 308	V 308
3.	Areaaluitbreiding	N 146	N 146	N 146	N 146	N 146
4.	Bodemverzakking De Lier	N 50	N 100			
5.	Rioolrechten	N 3	N 3	N 3	V 72	V 147
	<i>Verrekening met voorziening riolering</i>	V 3	V 3	V 3	N 72	N 147
6.	Posten < € 50.000					
	Fysieke Leefomgeving	N 136	N 186	N 86	N 86	N 86

1 Legesopbrengst Kabels en Leidingen

Door ingebruikname van een nieuw systeem is er meer inzicht ontstaan in de te heffen leges. Dit leidt tot € 60.000 extra inkomsten per jaar.

2 Inflatie Grond, Weg, Waterbouw (GWW)-sector

De budgetten voor onderhoud buitenruimte (in totaal ruim € 20 miljoen) worden verhoogd voor de inflatiestijging waarvan sprake is. Conform de eerder toegelichte systematiek in Westland kan hiervoor dekking plaatsvinden vanuit de concernbrede stelpost Inflatiecorrectie.

3 Areaaluitbreiding

Overeenkomstig de systematiek wordt de areaaluitbreiding steeds voor het eerstvolgende begrotingsjaar herzien op basis van bijstelling op werkelijke gegevens (t-1). Deze correctie bedraagt € 146.000. Met areaaluitbreiding wordt hier bedoeld de uitbreiding van het aantal te onderhouden wegen, groen en water als gevolg van uitbreiding door woningbouwlocaties et cetera.

5 Bodemverzakking De Lier

In 2016, 2017 en 2018 zijn extra middelen toegekend om verzakkingen in De Lier in kaart te brengen en deels aan te pakken. Deze aanpak is volgens een twee sporen systematiek opgepakt; wegnemen van hinder en overlast én oorzaak en monitoring van locaties. De reeds opgebouwde kennis en monitoringssystemen worden zoveel mogelijk geïmplementeerd in de lopende bedrijfsvoering. Echter voor de volledige implementatie zijn meer tijd en aanvullende middelen nodig.

6 Rioolrechten

Vanaf 2021 is de opbrengst gecorrigeerd voor areaaluitbreiding. De gewijzigde opbrengst wordt verrekend met de voorziening riolering.

Recapitulatie Fysieke leefomgeving

Voor 2018 is sprake van een nadeel van € 0,14 miljoen, verklaard door de verwerking van de areaaluitbreiding en aanvullend budget voor de bodemverzakkingen in De Lier. Het structurele effect van € 0.09 miljoen ontstaat met name door de hogere beheerskosten verbonden aan de areaaluitbreiding.

Dienstverlening en Belastingen

	Omschrijving (bedragen x € 1.000)	2018	2019	2020	2021	2022
1.	Minder opbrengsten grafrechten	N 168	N 168	N 168	N 168	N 168
2.	Ruimen graven	V 28	N 70	N 70	N 70	N 70
3.	Hogere lasten verwerking restafval	N 105				
	Hogere verbrandingsbelasting	N 35				
	Dekking vanuit reserve afval	V 140				
	Afvalstoffenheffing	N 3	N 3	N 3	V 47	V 97
4.	Verrekening met reserve afval	V 3	V 3	V 3	N 47	N 97
5.	Posten < € 50.000	N 48	N 48	N 48	N 48	N 48
	Dienstverlening en Belastingen	N 188	N 286	N 286	N 286	N 286

1 Minder opbrengsten grafrechten

In de afgelopen jaren is gebleken dat de werkelijke ontvangsten van grafrechten achterblijven bij de ramingen. Nu deze trend al enige jaren zichtbaar is, worden de budgetten in de meerjarenbegroting structureel verlaagd,

2 Ruimen graven

Om de capaciteit op de begraafplaatsen op orde te houden, moet er geruimd worden. Dit jaar worden hiervoor de voorbereidingen gedaan, vanaf 2019 wordt met extra kosten voor ruiming rekening gehouden. De kosten voor ruiming mogen niet als investering opgevoerd worden, maar worden direct ten laste van de exploitatie gebracht.

3 Hogere lasten verwerking restafval / hogere verbrandingslasten

In de laatste jaren is meer betaald aan de afvalverwerker HVC. In 2017 bedroeg dit € 105.000 meer dan oorspronkelijk begroot. De reden hiervoor is de verruiming van de openingstijden milieustraat. Dit zorgt er voor dat meer afval wordt weggebracht. Daarnaast is er een trend waarneembaar dat inwoners vaker de milieustraat bezoeken. Op basis van de hogere afrekeningen van de laatste jaren worden de extra middelen voor 2018 opgenomen. Afhankelijk van de tarieven die landelijk door het rijk worden vastgesteld, wordt de verbrandingsbelasting bepaald; De verwachte stijging is meegenomen als onontkoombare ontwikkeling. De kostenstijgingen worden verrekend met de reserve Afval. Gekoppeld aan het traject CP waarin het nieuwe beleid / nieuwe ontwikkelingen in beeld worden gebracht, wordt bezien in welke mate de reserve afval toereikend is om kostenstijgingen in de toekomst te blijven opvangen zonder dat een (verdere) tariefverhoging noodzakelijk is. Hierover volgt op dat moment nadere informatie.

4 Afvalstoffenheffing

Vanaf 2021 is de opbrengst gecorrigeerd voor areaaluitbreiding. De gewijzigde opbrengst wordt verrekend met de reserve Afval.

Recapitulatie Dienstverlening en Belastingen

Voor 2018 is sprake van een nadeel van € 0,2 miljoen, hoofdzakelijk verklaard door de nadelen op begraven (lagere inkomsten, noodzakelijk ruimten). Ook meerjarig vormen deze mutaties het grootste onderdeel van het saldo.

Bestuur en Veiligheid

	Omschrijving (bedragen x € 1.000)	2018	2019	2020	2021	2022
1.	Deelnemersbijdrage ODH <i>Dekking vanuit stelpost inflatie</i>	N 94 V 94	N 108 V 94	N 108 V 94	N 108 V 94	N 108 V 94
2.	Voorziening wachtgelden wethouders	N 697				
3.	Deelnemersbijdrage VRH <i>Dekking vanuit stelpost inflatie</i>	N 63 V 63	N 63 V 63	N 63 V 63	N 63 V 63	N 63 V 63
4.	Teruggaaf bijdrage 2017 VRH	V 70				
5.	Posten < € 50.000	N 24	V 16	V 16	V 16	V 16
	Bestuur en Veiligheid	N 651	V 2	V 2	V 2	V 2

1 Deelnemersbijdrage Omgevingsdienst Haaglanden (ODH)

De ODH heeft haar begroting 2018 aangepast als gevolg van de nieuwe Cao 2017. Voor Westland betekent dit een verhoging van de deelnemersbijdrage van € 94.000. Het Algemeen Bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling is op 6 februari jl. akkoord gegaan met deze begrotingswijziging. Voor 2019 is in de conceptbegroting de deelnemersbijdrage op € 108.000 vastgesteld. De gemeente Westland is als deelnemer aan deze gemeenschappelijke regeling verbonden om deze hogere bijdrage te betalen.

2 Voorziening wachtgelden wethouders

In de jaarrekening 2017 is rekening gehouden met het aangekondigde afscheid van twee wethouders. Na de gemeenteraadsverkiezingen in maart jl. is ook van de overige drie wethouders afscheid genomen. De Voorziening wachtgelden wethouders wordt nu op grond van hieruit voortvloeiende verplichtingen aangevuld.

3 Deelnemersbijdrage Veiligheidsregio Haaglanden (VRH)

Evenals de ODH is ook de bijdrage aan de VRH bijgesteld op basis van de loon- en prijsindexatie. Ook deze stijging kan vanuit de stelpost inflatie worden gedekt.

4 Teruggaaf bijdrage 2017 VRH

De jaarrekening 2017 van de VRH sluit met een voordelig resultaat van € 1,47 mln. Hiervan wordt € 942.000 teruggestort aan de deelnemende gemeenten. Voor Westland betekent dit een eenmalig voordeel van € 70.000.

Recapitulatie Bestuur en Veiligheid

Voor 2018 is sprake van een nadeel van € 0,65 miljoen, vrijwel volledig verklaard door de wettelijk verplichte aanvulling van de voorziening wachtgelden wethouders. Het structurele effect is vrijwel nihil.

Algemene dekkingsmiddelen

	Omschrijving (bedragen x € 1.000)	2018	2019	2020	2021	2022
1.	Verkoop gemeentewerf 's Gravenzande <i>Storting in te vormen reserve</i>	V 1.870 N 1.870				
2.	Verkoop gemeentehuis Wateringen	0				
3.	Digitalisering <i>Algemene reserve</i>	V 1.329 N 1.329	V 544 N 544	N 660 V 660	N 660 V 660	N 553 V 553
4.	Actualisatie bestedingsplannen <i>Bestedingsplannen diverse reserves</i>	N 5.793 V 5.793	N 5.295 V 5.295	N 1.345 V 1.345	N 900 V 900	
5.	Posten < € 50.000	N 37	N 25	N 25	N 25	N 25
	Algemene dekkingsmiddelen	N 37	N 25	N 25	N 25	N 25

1 Verkoop gemeentewerf 's-Gravenzande

In de jaarrekening 2017 is de bestaande boekwaarde van de werf 's-Gravenzande afgeboekt (het pand is gesloopt), maar de verkoop heeft pas in begin 2018 plaatsgevonden. De verkoopopbrengst van de verkoop wordt derhalve in de 1e actualisatie verantwoord.

Voorgesteld wordt om deze opbrengst te betrekken (als gedeeltelijke dekking) bij de bouw van een centrale gemeentewerf inclusief milieustraat. Hiertoe wordt de netto opbrengst in een nieuw te vormen reserve "nieuwbouw centrale gemeentewerf" gestort.

2 Verkoop gemeentehuis Wateringen

Het voormalige gemeentekantoor te Wateringen is gegund en de verkoop heeft dit voorjaar plaatsgevonden. Op het pand resteert nog een boekwaarde en er zijn kosten gemaakt. De verkoopopbrengst dekt de boekwaarde en gemaakte kosten af.

3 Digitalisering

In 2015 en 2017 is incidenteel in totaal € 5.000.000 beschikbaar gesteld voor de digitaliseringsopgave. Dit bedrag is eerder op een bepaalde wijze over de diverse jaren verdeeld. Op basis van huidige inzichten wordt deze verdeling bijgesteld.

4 Actualisatie bestedingsplannen

Jaarlijks wordt op basis van de daadwerkelijke uitgaven in de jaarrekening (i.c. de jaarrekening 2017) het niet bestede deel van de reeds besloten stortingen/onttrekkingen aan de reserves overgeheveld naar met name het eerstvolgende begrotingsjaar. Hiertoe worden alle bestedingsplannen van de (bestemmings)reserves geactualiseerd. Deze stortingen en onttrekkingen passen binnen het doel waarvoor de reserve door de raad is gevormd. Het betreft wijzigingen door verschuiving tussen jaren en aanpassing aan de werkelijke bestedingen.

Substantiële mutaties in dit verband zijn onder andere:

- Invoering omgevingswet	€	3.468.000
- Leefbaarheidsfonds	€	3.375.000
- Duurzaamheidsfonds	€	1.875.000
- Sociaal Domein	€	3.024.000

Deze mutaties betreffen vrijwel volledig het doorschuiven van de gepland maar niet bestede bedragen naar de volgende begrotingsjaren.

Recapitulatie Algemene Dekkingsmiddelen

Voor 2018 is er nagenoeg geen sprake van een saldo.

Investerings

	Omschrijving (bedragen x € 1.000)	2018	2019	2020	2021	2022
1.	Parkeerplaatsen LTC Naaldwijk € 150.000	0	N 9	N 9	N 9	N 9
2.	Huisvesting arbeidsmigranten € 150.000	0	N 9	N 9	N 9	N 9
3.	Vervanging kunstgrasvelden	0	N 128	N 127	N 124	N 122
	Afboeken bestaande boekwaarde	N 554	V 58	V 57	V 56	V 55
4.	Aankoop rest perceel PZH € 520.000	0	N 11	N 11	N 11	N 11
5.	Isolatiemaatregelen geluidbelasting	0	N 28	N 27	N 27	N 26
6.	Verhardingen € 1.000.000	0	0	0	0	0
	Vervanging damwanden € 213.000	0	0	0	0	0
	Reconstructie groenvoorziening € 500.000	0	0	0	0	0
	Activiteiten verkeersveiligheid € 447.000	0	0	0	0	0
	Investerings	N 554	N 127	N 126	N 124	N 122

1 Parkeerplaatsen LTC Naaldwijk (investering € 150.000)

Op 19 september 2017 is besloten om een aanvullende subsidie in het kader van de 25% regeling aan LTC Naaldwijk te verstrekken. Daarbij is tevens aangegeven dat de kosten van de aanleg van 18 extra parkeerplaatsen zullen worden meegenomen in de gebiedsvisie De Hoge Bomen. Deze gebiedsvisie is nog niet gereed, echter start LTC in het najaar van 2018 met de werkzaamheden waarbij de extra parkeerplaatsen noodzakelijk zijn. De investering hiertoe bedraagt € 150.000

2 Huisvesting arbeidsmigranten (investering € 150.000)

Op 12 september 2017 deelde het College van B&W het actieprogramma Huisvesting Tijdelijke Arbeidsmigranten met de raad. De raad stemde in november 2017 met dit stuk in. In het actieplan is aangegeven dat in totaal een budget van € 350.000 noodzakelijk is om de gewenste maatregelen uit te voeren. In het kader van de Ontwikkelstrategie gespreide locatie-ontwikkeling Huisvesting Tijdelijke Arbeidsmigranten Westland wordt daarvan in het jaar 2018 een investering opgenomen van € 150.000 om bij te dragen aan de nieuwe ontsluiting van de Koningin Julianaweg te 's-Gravenzande. Hiermee worden condities geschapen die randvoorwaardelijk zijn om ook een betere huisvesting op deze grote tuinderslocatie te kunnen ontwikkelen.

3 Vervanging kunstgrasvelden (investering € 1.230.000)

Als gevolg van de slechte kwaliteit van de bestaande velden is het noodzakelijk om kunstgrasvelden te vervangen. De kosten voor vervanging van de velden bedragen € 1,23 mln. Op de bestaande velden rust nog een boekwaarde van € 554.000, die dit jaar moet worden afgeboekt.

4 Aankoop rest perceel Provincie Zuid-Holland (investering per saldo € 520.000)

Voor het project Honderdland is het noodzakelijk om circa 14.445 m² grond van de provincie Zuid-Holland aan te kopen. Hierover hebben gedurende 2 jaar onderhandelingen met de provincie plaatsgevonden en is in januari 2018 overeenstemming bereikt. Een deel van de grond verkopen we door aan de ontwikkelaar HOC, zodat het bedrijventerrein afgerond kan worden. Het restant wordt ingericht voor waterberging. De netto-investering voor de gemeente bedraagt € 520.000

5 Isolatiemaatregelen geluidbelasting (investering € 450.000)

Het betreft hier een bijdrage van de gemeente voor isolatiemaatregelen bij woningen. Het interim hogere waardenbeleid (van gemeente Westland) geeft aan dat de woningen geïsoleerd dienen te worden tegen de gecumuleerde geluidbelasting. Het gaat om een investering van € 450.000 vanwege de geluidbelasting die ontstaat door de ontwikkeling van een gebied.

6 Actualisatie Meerjaren Investerings Programma (MIP)

In dit voorjaar is het in de begroting 2018 opgenomen MIP geactualiseerd. Een aantal vervangingsinvesteringen, jaarschijf 2018, is op basis van de lopende uitvoeringsprogramma's aangepast. Het gaat hierbij om zowel verlaging als verhoging van kredieten, waarbij in totaliteit sprake is van een mutatie met een financieel voordeel zoals verwerking in het eerder in dit document opgenomen FMP.

In het kader van de rechtmatigheid moeten de kredieten waarbij sprake is van een verhoging formeel ook via een raadsbesluit worden verhoogd. Het gaat hierbij om:

- een investering voor verhardingen, jaarschijf 2018, ad € 1.000.000
- een investering voor vervanging damwanden, jaarschijf 2018, ad € 213.000
- een investering voor reconstructie groenvoorzieningen, jaarschijf 2018, ad € 500.000
- een investering voor grootschalige activiteiten verkeersveiligheid, jaarschijf 2018, ad € 447.000

Zoals aangegeven staat tegenover deze kredieten verlaging van investeringsbedragen van gerelateerde investeringen waardoor er in de financiële tabel verder geen financieel effect is opgenomen. Het positieve effect van deze beleidsarme mutaties is opgenomen in het Financieel Meerjaren Perspectief (FMP).

Recapitulatie Investerings

Het saldo in 2018 (€ 0,5 miljoen) wordt verklaard door de noodzakelijke afboeking van de boekwaarden van de kunstgrasvelden. Het meerjarig effect wordt verklaard door de overige genoemde investeringen.

Totaaltabel Actualisatie 2018

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	2018	2019	2020	2021	2022
Economische en Ruimtelijke ontwikkeling	N 381	N 121	N 85	N 80	N 80
Sterke Samenleving	N 296	N 179	N 165	N 165	N 165
Ondersteuning, Zorg en Participatie	N 130	N 102	N 93	N 95	N 95
Fysieke Leefomgeving	N 136	N 186	N 86	N 86	N 86
Dienstverlening en Belastingen	N 188	N 286	N 286	N 286	N 286
Bestuur en Veiligheid	N 651	V 2	V 2	V 2	V 2
Algemene Dekkingsmiddelen	N 37	N 25	N 25	N 25	N 25
Investerings	N 554	N 127	N 126	N 124	N 122
B: Totaal actualisatie	N 2.373	N 1.024	N 864	N 859	N 857

Saldo Actualisatie, de 2^e bouwsteen

Het saldo van de Actualisatie vormt de 2e bouwsteen voor het begrotingssaldo in de jaren 2018-2022. Het saldo in 2018 wordt hoofdzakelijk verklaard door:

Saldo 2018: € 2,4 miljoen nadelig

- Aanvulling voorziening wachtgelden wethouders	€ 0,7 miljoen nadelig
- Hogere bijdrage GGD / Veilig Thuis	- 0,2 miljoen nadelig
- Energietransitie	- 0,2 miljoen nadelig
- Onderwijshuisvesting	- 0,2 miljoen nadelig
- Begraven	- 0,2 miljoen nadelig
- Boekwaarde velden	- 0,6 miljoen nadelig
- Diverse posten	- 0,3 miljoen nadelig
TOTAAL	€ 2,4 miljoen nadelig

Meerjarig: € 0,9 miljoen nadelig:

- Hogere bijdrage GGD / Veilig Thuis	€ 0,2 miljoen nadelig
- Begraven	- 0,2 miljoen nadelig
- investeringen	- 0,1 miljoen nadelig
- Areaaluitbreiding	- 0,2 miljoen nadelig
- Diverse posten	- 0,2 miljoen nadelig
TOTAAL	€ 0,9 miljoen nadelig

Uitgangspunten Begroting 2019-2022

1. Algemeen

Voor de Kadernota 2019 en in navolging daarvan de Programmabegroting 2019-2022 geldt zoals gebruikelijk een aantal uitgangspunten ten aanzien van het financieel beleid. Ook gelden er spelregels ten aanzien van de begroting en uitgangspunten voor het Financieel Meerjaren Perspectief. In deze bijlage zijn de hoofdlijnen van deze drie zaken vastgelegd.

2. Uitgangspunten financieel beleid

Tot de uitgangspunten van het financiële beleid behoren de volgende zaken:

2.1 Begrotingsbeleid

Het uitgangspunt voor de meerjarenbegroting 2019-2022 is dat deze structureel en reëel in evenwicht is. Onder structureel en reëel begrotingsevenwicht wordt verstaan de situatie waarin, uitgaande van het bestaande beleid en inclusief nieuw aanvaard beleid:

- Alle structurele lasten tenminste worden gedekt door structurele baten en
- Incidentele lasten worden gedekt door incidentele baten (waaronder onttrekkingen aan de Algemene reserve / bestemmingsreserves)

In deze situatie mogen incidentele lasten wel door structurele baten worden gedekt en dienen de ramingen, gelet op onder meer de paragrafen en de uiteenzetting van de financiële positie, reëel te zijn.

Met het vaststellen van de begroting en het overzicht van algemene dekkingsmiddelen autoriseert de Raad voor het begrotingsjaar 2019 de daarin opgenomen:

- Totale lasten en baten per programma
- Algemene dekkingsmiddelen
- Stortingen in en onttrekkingen uit reserves en voorzieningen
- Investerings, met uitzondering van nieuwe investeringen die hoger zijn dan € 250.000

Beleidskeuzes gemaakt bij het nieuwe CP zullen worden opgenomen in een afzonderlijk hoofdstuk van de programmabegroting. De financiële consequenties worden integraal verwerkt in een eerste begrotingswijziging.

Dit betekent dat voor de begroting 2019 de jaarschijf 2019 van de begroting 2018-2021 leidend is, waar nodig aangevuld met:

- Meerjarige effecten begrotingswijzigingen 2018 t/m 16 maart 2018
- Structurele effecten van de ProRap 2017 en van de jaarrekening 2017
- Het Financieel Meerjarenperspectief 2018-2022
- Overige autonome exogene ontwikkelingen

2.2 Beleid ten aanzien van reserves en voorzieningen

Planmatige mutaties in bestemmingsreserves worden opgenomen in de begroting. Deze zijn ontleend aan de aan de begroting 2019 ten grondslag liggende bestedingsplannen reserves en voorzieningen.

2.3 Weerstandsvermogen en post onvoorzien

Het weerstandsvermogen betreft het vermogen van de gemeente Westland om financiële risico's op te kunnen vangen, zodat taken voortgezet kunnen worden en doelen bereikbaar blijven. Dit weerstandsvermogen wordt bepaald door de relatie te leggen tussen de beschikbare en de benodigde weerstandscapaciteit.

- De beschikbare weerstandscapaciteit betreft de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken.
- De benodigde weerstandscapaciteit betreft alle (rest)risico's waarvoor geen, of onvoldoende maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie.

De weerstandscapaciteit van Westland bestaat naast de post onvoorzien, uit de Algemene reserve, en een geormerkt deel van de reserve Versterking financiële soliditeit. Periodiek wordt het risicoprofiel van de gemeente geactualiseerd, hetgeen resulteert in een benodigde weerstandscapaciteit. Jaarlijks legt het college bij de vaststelling van de eerste actualisatie de raad een voorstel voor tot een zodanige aanpassing van het geormerkte deel van de reserve Versterking financiële soliditeit dat de weerstandratio weer uitkomt op 1,0 (waarbij de weerstandratio wordt berekend door de beschikbare weerstandscapaciteit te delen door de benodigde weerstandscapaciteit).

Voor de post onvoorzien wordt een bedrag opgenomen van € 100.000. Het is uitsluitend toegestaan om de post onvoorzien te gebruiken voor zaken die onvoorzienbaar, onvermijdbaar en onuitstelbaar zijn. Op grond van de Financiële verordening is het college van B&W bevoegd om de post onvoorzien aan te wenden voor uitgaven met een incidenteel karakter. Over de aanwending vindt achteraf verantwoording plaats in de programmarapportage dan wel de jaarrekening.

In het beleidskader risicomanagement is vastgelegd dat de benodigde weerstandscapaciteit voor strategische risico's zal worden bepaald door de zgn. digitale methode. Hierbij worden de risico's, waarvan het waarschijnlijk wordt geacht dat deze zich voordoen (kans van optreden > 50%), in volle omvang meegenomen. Deze werkwijze wordt eveneens gehanteerd voor de zogenoemde operationele financiële risico's.

De focus voor het beheersen van financiële risico's ligt op de risico's met de grootste invloed op de weerstandscapaciteit. De belangrijkste risico's hebben betrekking op grondexploitaties, projecten, waarbij de gemeente afhankelijk is van derden, en deelnemingen. De relatief grote impact van deze risico's op het gehele risicoprofiel van de gemeente blijkt ook uit de jaarlijks op te stellen top 10 aan risico's. Deze wordt weer jaarlijks in de programmabegroting opgenomen.

2.4 Lokale heffingen

Voor de afvalstoffenheffing en het rioolrecht geldt het principe van 100% kostendekking. Bij de vaststelling van de tarieven voor individuele dienstverlening is het streven in principe gericht op 100% kostendekkendheid, met uitzondering van de begrafenisrechten. Daarbij geldt echter ook dat bij de tariefvaststelling de maatschappelijke aanvaardbaarheid van tarieven (onder andere hoe verhouden tarieven zich tot tarieven bij de buurgemeenten) een afwegingspunt blijft. Ook kunnen door het Rijk gestelde maximumtarieven het uitgangspunt van 100% kostendekking soms onmogelijk maken.

Met ingang van de begroting 2017 is de meeropbrengst als gevolg van areaaluitbreiding verhoogd naar € 200.000 per jaar. Dit als gevolg van het economische herstel.

2.5 Loon- en prijsontwikkeling

Op voorhand wordt in de begroting geen automatische loon- of prijscompensatie voor materiële uitgaven toegekend aan programmaonderdelen. Voor de loon- en prijscompensatie wordt een stelpost in de begroting opgenomen waaruit op basis van concrete, goed onderbouwde aanvragen bij de tussenrapportages door het College middelen kunnen worden toegekend.

De prijscompensatie is gebaseerd op de raming van het Centraal Planbureau (CPB) voor de Consumenten Prijsindex (CPI), ofwel de inflatie. Er vindt geen nacalculatie plaats van deze prijscompensatie. Dat wil zeggen: indien de inflatie achteraf hoger of lager blijkt dan vooraf geraamd, wordt dit niet meer gecorrigeerd.

Voor de bijdrage aan Gemeenschappelijke Regelingen wordt de Kaderbrief begroting 2019 gemeenschappelijke regeling gevolgd. De kaderbrief richt zich op de financieel technische randvoorwaarden bij de begroting, de beleidsmatige aspecten zijn de bevoegdheid van de bestuurders.

In het voorlopige percentage voor de begroting 2019 wordt uitgegaan van de cijfers die gepresenteerd zijn in de Macro Economische Verkenning (MEV) 2018 van september 2017. In de MEV 2018 zijn nog geen cijfers voor 2019 opgenomen. Aangezien 2018 het laatst bekende jaar is, wordt voor 2019 uitgegaan van de geprognosticeerde cijfers voor 2018.

Dit betekent dat voor 2019 de bijdrage ten opzichte van het basisjaar 2018 vermeerderd wordt met:

1. 3,8% voor de loonkosten volgens de index prijs overheidsconsumptie, beloning werknemers.
Dit cijfer is een inschatting voor het jaar 2019 (2,4%) en een verrekening van de inschatting 2018 (1,4%).
2. 2,2% voor de materiële kosten volgens het nationale consumentenprijsindexcijfer (CPI).
Dit cijfer is een inschatting voor het jaar 2019 (1,4%) en een verrekening van de inschatting 2018 (0,8%).

Voor de looncompensatie zal zoveel als mogelijk worden aangesloten bij de daadwerkelijk overeengekomen Cao-ontwikkeling plus ontwikkeling van pensioenen/sociale premies. Indien er nog geen Cao afgesloten is, wordt gebruik gemaakt van de raming van het CPB voor de prijs van de overheidsconsumptie, beloning werknemers.

Voor het aantal fte's dat werkzaam is in de gemeente Westland wordt uitgegaan van de vastgestelde formatie per 1 april 2018.

De opgenomen stelpost voor gesubsidieerde instellingen bestaat uit een loon- en prijscomponent. De looncompensatie wordt gebaseerd op de in het jaar t-1 afgesloten Cao van de desbetreffende sector. De percentages uit de ledenbrief 'Aanpassing subsidie welzijn, kinderopvang, bibliotheken en kunstzinnige vorming' van de VNG worden hiervoor gevolgd.

De compensatie voor de materiële budgetten vindt plaats op basis van de in het jaar t-1 vastgestelde CPI.

meerjarenramingen voor 2019-2022 zijn gebaseerd op het loon- en prijspeil van de begroting 2018 en luiden daarom in constante prijzen.

5. Weerstandsvermogen

In de jaarrekening 2017 is conform de geldende systematiek het gemeentelijk risicoregister geactualiseerd.

Als gevolg van de verdere verbetering van de financiële positie van de gemeente, ook door het voordelig rekeningresultaat over 2017, is ultimo 2017 de beschikbare weerstandscapaciteit van € 35,9 mln. ruim hoger dan de benodigde weerstandscapaciteit ad € 26,2 mln. Het gaat hierbij om een bedrag van € 9,7 mln.

Een weerstandsratio van 1,0 is voldoende. Daarom is het nu mogelijk om het geormerkte deel in de reserve Versterking Financiële Soliditeit (€ 4,9 mln.) te deblokken. Er resteert dan geen geormerkt deel meer binnen de soliditeitsreserve, aangezien de omvang van de algemene reserve toereikend is als weerstandscapaciteit. De weerstandsratio bedraagt hierna 1,18. De stand van de soliditeitsreserve ultimo 2017 is overigens € 109,5 mln.

De bijstelling van het weerstandsvermogen en de daarvoor benodigde actualisatie van de risico's vindt periodiek plaats. De eerstvolgende bijstelling is gekoppeld aan het begrotingsproces 2019-2022. Risico's die zich nieuw voordoen, worden daarbij betrokken. Een voorbeeld daarvan is een risico rond Greenport Horticultuur (GHC) waarbij door hoger uitgevallen investeringen de liquiditeitspositie zich negatiever ontwikkelt dan verwacht. Mogelijk heeft dit ook effect op de overnametermijn van de gemeentelijke aandelen (€ 2 miljoen) die nu op 5 jaar staat.

6. Kaders inhuur externen / melding onrechtmatigheid

A: kaders inhuur externen

In dit onderdeel vindt verantwoording plaats over de kaders m.b.t. tot de externe inhuur zoals door de raad gesteld:

a) Maximumtarieven

Er is in het eerste kwartaal geen besluit tot afwijking van de maximumtarieven genomen.

b) Maximale periode van inhuur

Er heeft in het 1^e kwartaal geen besluit plaatsgevonden over verlenging van inhuur > 18 maanden

Wel bereikt eind juli 2018 de inhuur van een projectleider voor de verdere implementatie van het digitaal ondertekenen de termijn van 18 maanden. Gelet op de behoefte, vanwege opgedane specifieke kennis en ervaring binnen de gemeente Westland, om deze projectleider het project te laten afronden, is het gewenst gevonden om de termijn van inhuur voor deze deskundige te verlengen met maximaal 6 maanden.

c) Inhuur oud ambtelijk medewerkers

Er zijn in het 1^e kwartaal geen oud-ambtelijk medewerkers ingehuurd..

B: onrechtmatigheid inkoop

Uit de verbijzonderde interne controle over 2017 is gebleken dat er voor een bedrag ad € 2,0 miljoen ten onrechte niet Europees is aanbesteed. Deze mutaties zijn daarmee als onrechtmatig beoordeeld.

Op basis van een aantal naar 2018 doorlopende contracten is de verwachting dat er een doorwerking is voor een bedrag ad € 1,0 miljoen naar 2018. Van dit bedrag is een specificatie aanwezig dat flankerend aan de bespreking van de bevindingen bij de jaarrekening 2017 met de raad is/wordt gedeeld.

Onderdeel van dit bedrag vormt ook de inhuur van een externe waarbij door stapeling van contracten via meerdere organisaties een onrechtmatigheid is ontstaan. Het betrof hier inhuur van één en dezelfde persoon voor dezelfde taak (grondexploitatie). Deze is niet Europees aanbesteed waarbij ook de kaders zoals door de raad gesteld voor inhuur zijn overschreden.. De onrechtmatigheid loopt daarmee in 2018 door. Middels een nationale of Europese aanbestedingsprocedure wordt vanaf juli 2018 rechtmatig invulling gegeven aan de inhuur.